

ТЕМА № 2

СТРУКТУРА І МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

КОНСПЕКТ ДО УРОКУ № 2

**Тема уроку. Ринок як форма існування товарного виробництва.
Основні види ринку. Умови і принципи функціонування ринку.**

- 1. Ринок як форма існування товарного виробництва*
- 2. Основні види ринку*
- 3. Умови і принципи функціонування ринку*

1. Ринок як форма існування товарного виробництва

Ринок – це товарно-грошові відносини, що виникають між покупцем і продавцем.

Сутність ринку найбільш повно проявляється у функціях, які він виконує.

Функції ринку:

- **Функція регулювання.** Ринок регулює всі економічні процеси — виробництво, обмін, розподіл і споживання, визначаючи пропорції і напрями розподілу економічних ресурсів на мікро- та макрорівні за рахунок розширення або звуження попиту й пропозиції.
- **Ціноутворююча функція.** Ринкова ціна на товари та послуги встановлюється вільно через механізм конкуренції в результаті зіткнення платоспроможного попиту і пропозиції.
- **Інформаційна функція.** Ринок через ціни дає усім господарюючим суб'єктам об'єктивну інформацію про те, що вигідно виробляти й

купувати, а що — ні, скільки чого треба запропонувати, на які верстви населення варто орієнтуватися у своїй господарській діяльності тощо.

- **Функція стимулювання.** Ринок спонукає виробників товарів і послуг до зниження витрат, підвищення якості та споживчих властивостей товарів. Він створює дієвий механізм мотивації праці, стимулює підвищення ефективності економіки на основі впровадження найпередовіших досягнень НТП.
- **Розподільча функція.** Доходи виробників і споживачів у ринковій економіці диференціюються через ціни, зумовлюючи соціальне розшарування суспільства за доходами.
- **Функція інтеграції.** Ринок об'єднує суб'єктів економічної системи в одне ціле, сприяючи формуванню єдиного економічного простору як у межах окремої держави, так і в межах світової економіки.

Характерні ознаки сучасного ринку:

1. Сучасний ринок є ринком покупців.
2. Обов'язковою ознакою сучасного ринку є його конкурентний характер.
3. Стабілізація відносин між суб'єктами ринку на основі інтеграції.

Основними суб'єктами ринкового господарства виступають домашнє господарство (населення), підприємства (фірми) та держава.

Об'єктами ринкових відносин можуть бути продукти праці (засоби виробництва, предмети споживання, науково-технічні розробки та інформація), робоча сила, гроші, цінні папери, земля та її надра.

З іншого боку, головними фігурами ринкової економіки в найбільш загальному вигляді є **споживач** (як суб'єкт, що придбає товари для задоволення своїх потреб) і **виробник** (як суб'єкт, що виробляє товари).

Перший забезпечує **попит**, а другий – **пропозицію**. Вони взаємодіють між собою через механізм конкуренції та ринкових цін.

Таким чином, можна виділити **основні елементи ринку** (ринкового механізму): попит; пропозиція; конкуренція; ринкова ціна.

2. Основні види ринку

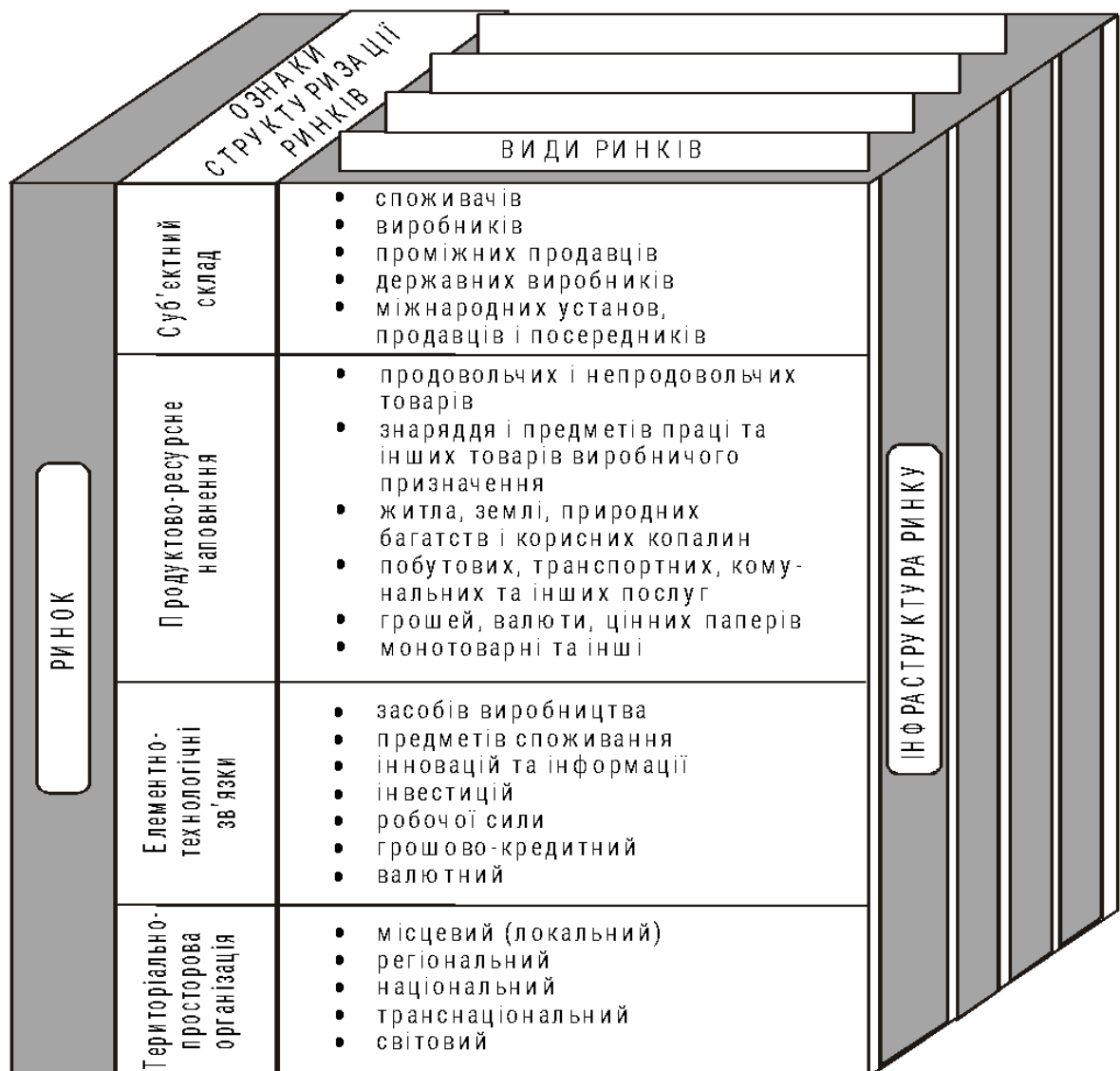

Схема 1. Структура ринку

За економічним призначенням об'єктів ринкових відносин розрізняють:

=> **ринок ресурсів**, який набуває форм:

- ринку праці;
- ринку капіталу;
- ринку землі та нерухомості;

=> **товарний ринок**, який набуває форм:

- ринку споживчих товарів;
- ринок капітальних благ;
- ринку послуг;
- ринку науково-технічних розробок та інформації;

=> **фінансовий ринок**, що набуває форм:

- грошового ринку;
- ринку цінних паперів;
- валютного ринку.

За територіальною ознакою:

- місцевий;
- регіональний;
- національний;
- світовий.

Стотно відповідності чинному законодавству:

- легальний (дозволений законом і відкритий для оподаткування);
- тіньовий (не зареєстрований, ухиляння від сплати податків).

Стосовно способу формування:

- стихійний;
- організований.

3. Умови і принципи функціонування ринку

Умови функціонування ринку:

1. Суспільний поділ праці, що ґрунтується на спеціалізації (відсутній за умов натурального господарства).
2. Економічна відокремленість суб'єктів господарювання (зумовлена наявністю різних форм власності і, перш за все, приватної).
3. Свобода економічного вибору (що, скільки і як виробляти).
4. Здатність цін динамічно змінюватися під впливом попиту і пропозиції (вільне ціноутворення).
5. Розвинутий товарно-грошовий обіг.
6. Вільний рух ресурсів (забезпечує вільне ціноутворення).
7. Головуюча роль споживача (споживач завжди правий).
8. Обмежений вплив держави (уряду).

Контрольні запитання

1. *Сформулюйте визначення поняття «ринок».*
2. *Назвіть 4 основні елементи ринкового механізму.*
3. *Поясніть принцип функціонування ринкового механізму.*
4. *Назвіть основні функції ринку.*
5. *За якими ознаками класифікують ринки?*

Домашнє завдання:

1. Опрацювати конспект.
2. Навести докази такого судження: «Усі види ринків взаємопов'язані та взаємозалежні, зміни на одному з них призводять до змін на іншому або інших».
3. Підготувати презентацію за темою уроку.

Викладач: _____ ***Н.І. Зінчук***